

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četrstopenne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Waser in kranjski sodniški uradniki.

(Dopis iz Kranjske 17. septembra.)

Dopis iz Gradca v jednej zadnjih številki „Presse“, uže omenjen v „Slov. Narodu“, o g. Waserjevem cirkularu sodnijam v področji graške višje sodnije, je po slogu in določnosti, s katero govori, soditi — skoro gotovo pisan v uradu c. kr. višje sodnije v Gradcu, ali saj od tod navdihnen. Gospod Waserjeva naredba — pravi „Pressin“ dopis — s katero svari sodniške uradnike udeleževati se političnega gibanja, namenjena je uradnikom obeh narodnosti: nemške in slovenske, a prouzročena je bila po vedenji uradnikov slovenske narodnosti na Kranjskem, kjer so se sodski uradniki te narodnosti pri zadnjih volitvah kljub vladnej želji, da se uradniki ne vtikajo v volilno agitacijo, te agitacije v velikej meri udeležili. Zarad tega, da je več disciplinarnih preiskav zoper nekatere uradnike. Če ta Waserjeva naredba res obstoji, — se ve da ne vém — (óni dopis v „Presse“ pravi, da res), a to vém, da so sodski uradniki nemške narodnosti ali nemškutarskega mišljenja veliko bolj zaslužili disciplinarno iztrago zavoljo agitacij pri zadnjih volitvah, nego uradniki slovenske narodnosti. Ta-le je razložek mej sodniki slovenske in ónimi nemške narodnosti ali nemškega mišljenja: poslednji (ali če ne sami, pa njihove in političnih uradnih renegatske kreature izmej našega naroda, katerih pa je hvala Bogu malo) prve denuncirajo, če pozvani po njihovih provokacijah svoje narodno prepričanje izrazijo, prvi pa so za ta umazani posel preponosni in pusté drugim svoje nemško kričanje; — saj bo preje potihnilo, nego naš slovenski narod. Tako leže pri g. Waserju same denunciacije proti slo-

venskim sodskim uradnikom, proti nemškutarskim néma nobenih, kajti — saj veste gospod urednik — da če vi ali vaši kolegi v svojih listih omenite agitacije kacega uradnika za nemško stranko, da je to za dotičnega uradnika bilo dozdej priporočilo pri „višjih“, in če pohvalite kacega uradnika, da je to velik udarec za dotičnega. Sicer pa opravičeno dvomimo, da g. Waser ne bi vedel ravno tako dobro za agitacije nemško-vernih uradnikov proti slovenskim narodnim prizadevanjem, kakor veste vi in kakor vemo mi, ki imamo priliko biti objekt tacih agitacij. Zato nečemo tukaj navajati fakt, ker nečemo, da bi s tem osobam, ki so jih činile, pomagali do — višje stopnje. Ves narod vé, da je prijaznejši sprejet pri uradnijah nemšk govor, nego naš slovensk, zato pride kmet boječe k uradniku, ter „zahvali za vprašanje“. Se ve da so tudi nekateri bolj zavestni, ki ne pridejo boječe, ampak osorno, da — grobo, — s pravim zaupanjem pa jih pride malo, da ne rečem nikdo, k tacim nemško-vernim uradnikom. To je in pa nemško pisanje, kar kalí zaupanje proti uradnijam v obče in sodnijam posebe, ne pa izraz narodnega mišljenja uradnikovega, katero je mišljenje narodovo in kateremu mišljenju in možu tega mišljenja narod tudi zaupa. Se ve da — óni denuncijanti, katere sem prej omenil, tisti ne zaupajo ónim, katere so denuncirali, — pa nič ne dé — saj so taki ljudje, katerih zaupanje sodnika ne časti. Gotovo ima od vseh teh ljudij g. Waser denunciacije zarad zadnjih volitev v rokah. Naj računa g. Waser tako: Ti denuncijantje — (recimo, da iz vsacega sodskega okraja jeden ali dva, pa jih nij toliko) — ne zaupajo od njih denunciranim zarad narodnega prepričanja, drugi pošteni

ljudje, tudi nemški, pa jim vsi zaupajo, potem bo račun pravi. Potem ne bode treba pisariti, da narodno prepričanje kalí zaupanje. Mi pa pravimo tako: Nepristransk naj bo sodnik (ta poduk velja posebno nemško-vernim sodnikom), a ne brez stranke, — a s tem ne rečemo, da naj se ríne v prvo vrsto strankarskih bojnikov. — Pa kaj čemo: saj je naša beseda bob ob steno!

„Neue Freie Presse“ o Waserjevem cirkularu

tako-le piše v listu od vtorka:

„Dostavlja se sicer, ka se more ta ukaz ozirati na Slovence; ali mi mislimo, da pri razsojevanji tega čudnega pisma nij razložka, ali se ukaz ozira na Slovence ali na Nemce ali na sodniške uradnike obeh narodnosti, in baš tako vse jedno je, če je vitez Waser podjel kratiti sodnikom svobodno izraževanje svoje misli mej volitvijo pred ali po volitvah. Neznana nam je čisto óna postavna naredba, ki bi prepovedovala sodnikom, da se ne smejo udeleževati političnih društev, z odličnimi možmi katere stranke ne občeati ali politično prononsirano svoje strankarstvo kazati, marveč vém, da imajo sodniki kot državljani tudi vsa prava zagotovljena v osnovnih zakonih in da je neodvisnost sodnikom zajamčena s posebnim državnim osnovnim zakonom. Ako bi bilo res, kar trdi gradski predsednik višje deželne sodnije, ka sodniki ne smejo kazati prononsiranega političnega strankarstva, potem bi moral zakon pred vsem sodnikom prepovedati sprejem mándata državnega poslanstva. Ali tu je ravno nasprotno, kajti zakon proglašuje sodnike, da morejo mandat državnega poslanstva sprejeti, in sodnijski

Listek.

Listi iz tujine.

V.

Na parobrodu „Italia“ 30. avgusta 1879.

Dragi prijatelj! Polnoči se bliža in mirno se ziblje mogočna ladija po neizmernej morske planjavi, ko ti pišem te vrstice, sedeč pri velikej mizi v salonu prvega razreda. Vse okolo mene uže počiva, le jaz, ki sem bil zadnji, kateri se je podal iz borda, kjer je pričelo prihajati uže hladno, ne iščem še spanja, temveč se pripravljam, da zabilježim prve utiske, katere je učinila ta morska vožnja na mene. Vozil sem se uže iz Trsta v Koper iz Benetk na Lido in v dve uri oddaljeno mesto Chioggia, a vselej le po dnevi in na malih parobrodih. Zdaj pa mi je bilo ostati celo noč na velikem parobrodu, preskrbljenem z vsemi potrebami za prijetno pre-

nočevanje. Ukrca sem se kmalu po 8. uri zvečer, prepeljavši se na malej ladjici do parobroda, ki je stal daleč venkaj iz luke. Zanimiva ti je vožnja po luki mej mnogimi ladjami raznih narodov, na katerih se je malo prej končalo živahno delovanje. Tu ti je ukrcaval mogočen amerikansk parobrod velike plošče Carrarskega marmorja, svetovno znanega, ki se lomi blizu od tod in se izvažá posebno iz Livorna na ladjah v vse kraje sveta. Iz družih ladij izkrcavalo se je žito in koruza, a ne v vrečah, nego siplje se po napeljanih plahtah kar naravnost iz pletenih košov, v katerih se vzdiga z dvigalnim strojem iz notranjega ladije, doli v prislone manje ladije, dokler niso kupoma polne. Potem pripelje se še le v magazine ob bregu in se napolne tam v vreče. Nemška ladija „Hamburg“ izkrcavala je razne stvari in ukrcavala tudi marmorne plošče. Videl sem tudi avstrijsko ladijo „Philomeno“ iz Reke,

katero je vihar preteklo zimo blizu Livorna hudo poškodoval in se je morala vsa na novo popraviti tukaj. Ob bregu pak stoji „kostnjak“ velikanske vojne oklopnice, katera se gradi tukaj in bode zares kolosalna.

Točno ob 9. uri zarožljale so verige, katere so vzdigovale sidra iz globočine, hripavi glas parobrodne piščalke razlega še čez morsko planjavo, parni stroji začno hropeti in kmalu smo v polnem teku. V nekoliko daljavi od parobroda zibljejo se posamezne male ladijce, kakor orehove lupinje, pazno držeče se v spoštljivej distanci, da bi se jim ne prigodilo, kakor je pretilo nekda ladjici necega prijatelja mojega v Trstu, ki je v strahu, ko je videl bližati se silui parobrod, iznašel klasičnoitalijanski izrek: „Questa barka s'è k!“

Lep je pogled na razsvitljeni breg in brezštevilno luči naznačuje v mraku razširjeno lego mesta. Vedno redkeje in redkeje prihajajo te lučice, vidijo se le še tri na svetlinih

uradniki, ki so bili v prejšnjem državnem zboru kakor Tomaszuk, Jasinski, Kovalski, Lapenna, Melchiori, Mende, Khuenburg, Limbeck in drugi so često kazali prav prononsirano politiško strankarstvo, da ne govorimo o Giovanelliji in Hermanu, ki so se borili zmirom v prvi vrsti pravne stranke. In če vzame gradski predsednik višje deželne sodnije starejši imenik državnih poslancev v roke, to bode našel v njem tudi svetovalca nadsodnije dr. vit. Waserja, in zapisniki državnega zbora spričujejo, da se je on včasih prav prononsirano veljal, se ve da zmirom za vladno. Če pa prononsirano politiško strankarstvo v prebivalstvu zaupanje v nepristransko sodstvo ruši, potem mora to veljati tako prononsiranim privržencem vlade, kakor tudi prononsiranim opozicijalcem. Ako je treba še jednega dokaza, da se trditve Waserjeve dovêde od absurdum, to omenimo, da predsednik najvišje sodnije je gotovo v prav prononsiranem politiškem položaji, a vendar prebivalstvo popolnoma zaupa njegovej sodbi. Ali kolikor temeljiteje se razmotrava ukaz gradskega predsednika višje deželne sodnije, toliko inkorektniše se kaže, in pokaže se, da je to postavno neopravičeno kratenje svobodnega izraževanja svojega mnenja, in žaljenje neodvisnosti sodnikov."

Učni načrti ljudske šole v Primorji.

(242 strani v velikej četverki, c. 1 gld. 40 kr. v c. kr. zalogi v Beču.)

Slovensko ljudsko šolstvo je imelo v dobi prejšnjega ministerstva hudo stanje. Zahtevalo se je od selskega slovenskega učitelja, da je v mnogobrojnih starih in novih predmetih ljudske šole tako dobro napredoval, kakor nemški učitelj, poleg tega se mu je pa zaukazovalo — kar se ve da nij bilo vsikdar v postavah utemeljeno — da je mladino še v nemščini izurjeval. Za pomnoževanje slovenske literature šolske se ve da se nihče brigal nij, še zavire, in pa kakšne še so se stavile najboljše slovenskim šolnikom, če so hoteli izdati s pomočjo vlade ali brez nje kakovo knjižico za našo ukaželjno slovensko mladino. Vsaj je mnogim dobro znan oni slučaj, ko je dobil bil eden naveljavnejših šolnikov naših uže pred Hohenwartovo dobo od vlade nalog, da sestavi „Tretje slovensko berilo.“ Mož se radostno dela loti, izdeluje, pregleduje in pretresuje, obrača in obrača — ali vladni šolski možje pod Stremayrjevim vodstvom so delo odličnega

moža vsakokrat zavrgli. Zaradi tega se slovenski učitelji nijsmo mogli lani dovolj začuditi, da je vlada vendar izdala novo „začetnico“, da je letos vendar založila od štajerskih učiteljev (profesor Kočnika v Gradcu in Robiča v Mariboru) spisano „Drugo berilo“, in da obeta izdati tudi „Tretje“ in „Četrto berilo.“

Prijetno iznenadejani čudimo se, da so ti isti vladni šolniki, ki so poprej s posebnimi ukazi slovenske knjige prepovedovali, pri nadzorovanji slovenske knjige preganjali in pri učiteljskih skupščinah le nemščino priporočevali, lotili se spisovanja novih slovenskih šolskih knjig, ki jim v obče le čast delajo. Čudimo se temu, da se na periferiji Slovenstva (v Gradcu in Mariboru) slovenske knjige kujejo, a v središču Slovenije je vse mrtvo! Res Slovenstvo nij izgubljeno. To mi zopet spričuje jako obširna knjiga, ki je izišla tudi v c. kr. zalogi in spisana po c. kr. deželnem šolskem nadzorniku Antonu Klodiču v Trstu. Knjiga je sestavljena v četirih jezikih, v nemškem, italijanskem, slovenskem in hrvatskem jeziku. Pisatelju dela to izvrstno, strokovnjaško, z neizmerno natančnostjo, in veliko doslednostjo izvedeno delo posebno čast in slavo! Knjiga je namreč pedagogiško-didaktičnega zadržaja, obsega namreč navod za notranjo organizacijo narodnega šolstva v avstrijskem Primorji.

Prvi del obsega urnike (t. j. število ur) na teden za posamezne predmete in razrede za razne kategorije ljudskih šol; nekaterim urnikom (Stundenpläne) so pridejane še razdelitve uka (Lektionspläne) na posamezne dneve in ure. Drugi del obsega učne načrte v ožjem pomenu besede, t. j. razdelitev učne tvarine na posamezne vrste šol, na razrede in oddelke. V dodatku je še obširna razprava o nadaljevalnih šolah in naposled pa je neprecenljiv navod za metodično — pravilno postopanje pri raznih predmetih. — Kdor bi to knjigo sodil samo po prvem pogledu, utegnil bi res reči: Man sieht den Wald vor lauter Bäumen nicht, kajti res so prav malostne (da si važne) zadeve zelo komplicirano razstavljene. Ali presojevalcu knjige je treba vedeti, da vse to obilno gradivo nij za vsako šolo, nij za vsakega učitelja, ampak vsak naj si izbere predal in stran, ki se tiče njegovih šolskih razmer. Enake knjige, kakršna je ta, ne premore je baje nijedna avstrijska kronovina, kajti po svojej notranjej vrednosti in po zunanjej veljavnosti in poleg tega po izbornem

jeziku (vseh četirih) presega vse, kar sem jih te stroke v roki imel. Pisatelj in c. kr. šolska vlada primorska nij bila nikjer pristranska, kajti gledé učenja nematerinskih jezikov ne nahajamo nikjer vsiljevalnih določeb, kakor žalibog na Kranjskem, Koroškem, in pri administrativnih ukazih štajerskih. Ker se pa vendar pri občinah samih utegnejo želje po učenju kakovega drugega jezika javiti, ker so tudi šole v Primorji, v katere zahajajo otroci dveh narodnostij, zato daje knjiga tudi v tem obziru navode, kako postopati, koliko ur družemu deželnemu jeziku odločiti. Vendar vidimo tukaj pravično pravilo, da se nematerinskemu jeziku manje ur odločuje nego materinskemu; drugod, na primer na Kranjskem je pa to baš navpak. Čeravno se tudi v tej knjigi z ene strani učenje drugega deželnega jezika malo preveč priporočuje, vendar se nazadnje pripozna resnica, „da naj bode učitelj pri tem predmetu z malim zadovoljen, in naj se ne vspenja do tiste namere, ki je po vsej pravici odložena le materinščini.“

Naj še v pohvalo tega zelo obširnega dela, iz katerega se človek lahko vadi tudi v italijanščini in hrvaščini povem, da je navod o risanju, telovadbi in o ženskih ročnih delih s podobami okinčan. To knjigo moremo torej vsem slovenskim učiteljem, posebno pa knjižnicam in društvom učiteljskim najtopleje priporočati.

J. L.

Francosko.

K letnici 4. septembra objavil je francoski „Gaulois“ nekoliko zanimivih in doslej nepriobčenih pojedinostij o zadnjih časih tretjega francoskega cesarstva, katere je dobil posredno od tedanjega ministra notranjih poslov, Henri Chevreau-a.

Ministerstvo od 12. avgusta je bilo uže z velikim trudom sestavljeno. Njegovi prvi člani general Montauban, Magne in nekoliko drugih so se snidli pri gostilničarju Bignonu, ter postavili pri obedu podlogo kabinetu.

Knez Latour d' Auvergne je brzojavil, da je pripravljen prevzeti portfelj vnanih zadev; ali portfelj za notranje zadeve so odbili tri osebe, na katere je cesarica Evgenija stalno računila; formalno se je potem oddalo óni portfelj Henriju Chevreau, ki je bil tedaj Seineški prefekt. On je pisal svojej soprogi: „Jaz sem minister notranjih zadev, to je uprav tako, kakor da bi si puško sestrelil v glavo.“

stolpib ob bregu in ena rdeča na ameriškanskem svetilniku, ki stoji na železnih stebrih blizu zadnjič imenovanega otoka Meloria, kot svarilno znamenje ladijam, da se ogibljejo skalnatega otočica, kjer se je nedavno razbila angleška ladija. Končno izginejo tudi ti in samo velika „laterna“ sveti še v menjajočej se intenzivnej luči, namreč rdečej in belej, ter pošilja svojo svetlobo črez širno morskó planjavo. Več kot pol drugo uro uže vozil je parobrod, predno je končno izginila iz vida tudi ta zadnja luč, na katero se v viharjih nočéh ozira Bog vé koliko očij. Denes pa smo imeli krasno noč, kajti ravno izšla je bila tudi luna in tisoč in tisoč zvezdic lesketalo se je v morskem zrcalu, ki je bilo mirno in gladko, z eno besedo „kakor olje“, da se poslužim italijanske primere. Kakor širok srebrn trak odseval je lunin svit po morskéj planjavi in dolg curk značil je pot parobrodovo. Pač se je na obeh

straneh valovito vzdigovalo peneče morje, katero je neusmiljeno rezal prednji del broda, a vendar novi parobrodi, katere goni Resseljevo vrtelo, ne delajo tacega hrupa in ne razburkavajo tako silno vodé, kakor je to pri starih parobrodih na kolesa. Zares ženjalna je ta iznajdba, in čuditi se mora človek, da tako neznatni in skriti stroj, katerega okoli niti videti ne more, goni s toliko hitrostjo naprej najsilnejše morske kolose. In Slovan je bil, ki je iznašel to novo moč, slovenski bistri um dal je svetu toliko važno iznajdbo, na slovanskej zemlji, na našem ljubljanskem pokopališču namenila je osoda večni počitek umrljivim ostankom, v katerih je bival veliki duh Resseljev. Spominjal sem se vsega tega, ko me je njegova iznajdba tirala po neizmernej morskéj planjavi, daleč od domovine, in zaklical sem sam pri sebi: Slava ti neumrljivi veliki duh slovanski, čegar iznajdba je postala last vsega sveta!

Sem ter tja približal se je parobrod malo bolj skalnatemu bregu, ter so se lahko razločevale posamezne točke v svitu mesečine. Mej mnogobrojnimi zvezdicami je posebno živahno sijala z zelenkasto lučjo ena, katere svit je kakor tenka srebrna nit odseval v vodi, in nehoté prišle so mi na misel besede Ipavčeve pesnice: „Al' na tujem tudi zvezda me poznaš, ki na mene doli, ko doma migljaš.“ Tukaj dragi moj, zápel sem to pesnico s pravim izrazom in čutom, katerega mi je navdihnla poetična situacija, in slovenske pesmice glasovi so se razlegali po morskéj planjavi v tiho noč, in nekako blago mi je bilo pri srcu, zvezdica pa je sijala še jasnejše ko popred. Pazno je poslušal „kormanuš“ — edini, ki je še bdel na zadnjem oddelku broda, kajti petniki povlekli so se bili uže vsi v svoje spalne kabine, a kapetan in straža, na „mostu“ na prednjem delu broda, težko, da sta me slišala. Spodaj iz salona gledala

Seineška prefektura je bila začasno po-
verjena Blancheu; 3. septembra general Mon-
tauban še nij hotel verovati v sedansko
katastrofo, in dejal je, da je največ, ako je
razbit vojni oddel generala de Faillya. Ob
3. uri javi belgijski poslanik, baron Beyens,
da je dobil od svoje vlade službeno depešo,
a ob 5. uri donese ravnatelj brzojava telegram
v Tuilerije, ki je poročal, da je vojska uni-
čena. Henri Chevreau mu vzame pismo iz roke
in je odda cesarici, ki še nij ničesa znala.
Ona vsklikne: „cesar je mrtev“, a izve potem,
da je vojska uničena, a Napoleon ujet. Na to
se snidejo vsi ministri v posvetovanje v malej
belej dvorani, in so sklenili, da se prebival-
stvu s proglasom objavi istina. Duvernois
in jeden tovarišev sestavita proglas, Henri
Chevreau ga odnese v državno tiskarno, za-
pove, da se takoj pribije, in prepriča se na
potu, da se je prebivalstvo v Faubourg St.
Martin pričelo uže gibati. Vrnivši se v Tuile-
rije, svetova cesarici, naj se obrne na povelj-
nika vojske, generala Trochu, ki ima jedini
še dosti vpljiva na prebivalstvo, da zapreči
upor. Minister notranjih poslov, Chevreau,
gre takoj k njemu v glavni stan, bilo je po
7. uri, a Trochu se je nekoliko kasneje vrnil
z ogledovanja ostroga v Saint-Mauru. Na
vest ministrovo, da je vojska uničena, od-
govori Trochu hladno: „To sem uže preje
vedel,“ a na poziv cesaričin prične se izgo-
varjati, da še nij obedoval. Chevreau vrne
se v ministerstvo notranjih poslov, a tu ga
čakajo uže jako nepovoljne vesti iz pro-
vincije. Ob 9. uri se snide zopet minister-
sko svetovalstvo. Sklicati nočno sejo zbornice,
zdelo se je pogubno, ter je od tega odvrčal
tudi Schneider. Zborovanje določi se na to
na drugi dan do 9. ure. Knez Latour d' Au-
vergne je zahteval, da se sklene mir, in da
bode sledečega dne poslal v pruski tabor fran-
coskega polnomočnika, a cesarica Evgenija se
čudi, kako da se Trochu nij še oglasil. Admi-
ral Jurien de la Graviere gre ga iskat,
a vrno se brez njega. Rouher je zahteval,
da se oboroži na udušenje upora. Ali cesarica
je temu odločno odgovarjala, in kadar jej pred-
sednik senata odgovori, ka se ta stvar tiče
ministerskega sveta, vsklikne: „Jaz nečem, da
se zaradi mene prolije samo jedna kaplja krvi.“
Zahtevala je da se Chevreau in policijski pre-
fekt v to potrudijo, da zbornica ne bode mot-
ljena v svobodi svojega zborovanja.

Mej tem mine noč. Drugo jutro ob 9. uri
je prišel Trochu, ter ga je cesarica Evgenija,

kljub odsvetovanju Persigny-ja, takoj spre-
jela v avdijenciji. Črez pol ure vrne se carica
z razgovora, ter izjavi Chevreau, da nima v
generala nikakega zaupanja. Ministerski svet
sklene da dade in „corpore“ svojo ostavko. Ob
11. uri doide poročilo, ka je v Marseillu in
Lyonu proglašena republika, a skorej potem
izve Chevreau, da so sezvani vsi vojaki v var-
stvo zakonodavnega zbora in da so se policijski
oddeli vrnili v prefekturo. Otide v Tuile-
rije, kjer se je cesarica uže od 2 1/2 ure pri-
pravljala na pot. „Kam idete, gospa?“ vpraša
jo on, „moja je dolžnost ka vas spremljam.“
— „Ne,“ odgovori cesarica odločno, „nečem
da me kdo spremlja. Denes na večer povedal
vam bode Metternih kam sem odpotovala.“
Ali na večer nij znal ni Metternih ni kdo
drug, kje da je cesarica Evgenija.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 18. septembra.

Jedna nova čudnost — da več ne rečemo
— se poroča: o necem novem *avstrijsko-
turškem* prijateljstvu. Turčija je na Du-
naji dala svoje „obžalovanje“ izreči, da grof
Andrassy ne bode več minister vnanjih reči.
V Carigradu pa je naše monarhije zastopnik
grof Zichy pobitil Savfetu paši razlagati, da
se v Avstriji gledé vnanje politike le osebe
menjajo ne pa sistema! Nu kam bode to vo-
dilo?! Naravnost neverjetno pak je, kar
poroča dopisnik „N. Fr. Pr.“, da je vojvoda
Württemberg napil pri necem obedu v Prje-
pelji na alijanco ali vojno zvezo Avstrije
s Turčijo!! Kaj vraga ima Avstrija od uni-
čene Turčije pričakovati. Res bi se morala
cela Evropa smijati Avstriji, ko bi se zvezala
s tacim gnjilim kadaverjem kakor je Tur-
čija! Pa tudi to nij mogoče. Komaj nekaj dni
je, kar so junaškemu knezu Črnogore na Du-
naji roke stiskali, a zdaj da bi si upal av-
strijsk general napijati alijanco smrtnemu
njegovemu sovražniku! To ne more res biti.

O notranjem *položaji* zdaj oficijozni
tednik dunajski tako poroča, in drugi oficijozni
za njim ponatiskujejo: Z zadovoljstvom opa-
zujemo, da je razgovarjanje o notranjih vpra-
šanjih mnogo zmerneje postalo. Nij bilo
zmirom tako. Le malo dnij je preteklo, odkar
smo slišali, kako so ministerstvo Taaffe kot
glasatelj reakcije razkričavali. Ta štadij je pa
prošel. Sčistila se pa bode situacija v držav-
nem zboru, kjer bode Taaffe odločno besedo
govoril in se pokazal konservativca, ali tacega,
kakor so angleški tory. Naj bodo ustavoverci
— pravi „Mont. Revue“ — to, kar je na An-
gleškem zveža in življenja polna opozicija
whigov.

Češki „Narodni Listy“ so bili 16. sept.
zarad tega konfiscirani, ker so prinesli govore,
nedeljo na shodu mlado-češke stranke javno

govorjene. Nemške novine pa so te govore
uže po obširnih telegramih objavile in tudi
mi smo njih izpisek prinesli.

Vnanje države.

Iz bolgarske *Vzhodnje Rumelije*
poroča „Pol. Corr.“, da je 8. t. m. prišlo v
Filipopolj krdele turških begunov, da bi spet
nrevzeli svoja posestva, katera so zapustili.
Bolgari pa, razdraženi po nekdanjih turških
neusmiljenostih, napadejo vračajoče se Turke
in jih veliko pobijejo. Bolgare je žandarmerija
in milica s težavo razpodila. Potlej so celó
bolgarske babe napale turške hiše.

Rumunska zbornica je imela 17. t. m.
spet jedno sejo. Vlada nij nobene izpremembe
ustave predložila, temuč dotični odbor je bral
poročilo o dozdanjem stanji judovskega vpra-
šanja in o črtežih, katere je odbor v tej za-
devi preudarjal. Posvetovanje o ónih projektih,
ki ustave ne izpreminja, pa vendar judom ne-
kako ravnopravnost obetajo, bode se nada-
ljevalo.

Iz *Carigrada* se javlja: Ruski car
je poklical poslanika Lobanova v Livadijo.
Govorica je, da bode Osman-paša odstopil od
vojne ministerstva in da Derviš-paša na
njega mesto stopi.

Angleška vlada je iz Anglije 16. t. m. po-
slala v *Afganistan* na ladiji „Malabar“
1200 mož pomočne vojske. — Sploh dela
afganska stvar Angležem velike skrbi. Najbrž
da bode zarad tega sklican angleški parlament
v izredno zasedanje, da dovoli denar, ki ga
bode za novo vojskovanje treba.

Če se potrdi najnovejša vest iz *južne
Afrike*, potem je zuluske vojske konec.
Reuterjev bureau poroča namreč iz Cape-
towna 29. avgusta, da je bil Cetewayo
od Angležev ujet.

Dopisi.

Iz ljubljanske okolice 18.

sept. [Izv. dop.] Veselejši časi se Slovencu
komaj le naznanjajo, da bi še osrečili istinito
njegov narodni živelj, nij še nam veliko upati.
Prvi pogoj narodovske omike je gotovo učitelj,
vsaj on občuje neposredno z narodom, mej
kojim izvršuje veliko idejo. Slovenski učitelj,
kateremu se očita marsikaj nepravilnega
v njegovem privatnem življenji, postane posebno
velik hudodelnik, ako ima značaj, ki izhaja
iz krepkega duha, krepostne duše, da voli o
času narodnih borb s tujstvom narodno.
Nasledki temu ravnanju slovenskega učitelja
so se kmalu po letošnjih volitvah v državni
zbor obetali, a so do sedaj še neizvršeni
ostali. Neki „visok“ mož je dejal nekemu slo-
venskemu učitelju, da se bodo predstavili vsi
isti (tudi definitivno umesteni) učitelji, koji
so kaj storili o času zadnjih volitev za na-
rodno stranko, to se menda pravi, kateri so
narodno volili.

sta tudi začudeno gori dva „cameriera“, a ti
ljudje navajeni so slišati vse jezike sveta in
eden njih, s katerim sem govoril pozneje,
poznal je, da sem pel slovanski, kajti bil je
nekadaj vojak avstrijski in več let na Polj-
skem. Začudeno me je pogledal „kormanus“
(Steuermann) ko sem ga nagovoril hrvatski:
„Dušo, razumiš li hrvatski, jer me tako pazno
prislusavaš?“ Mislil sem namreč, da bi utegnil
biti kak Dalmatinec, a motil sem se, bil je
trd Lah. — Zdaj je pa bil čas, da sem tudi
jaz začel misliti na prozo tega življenja, nam-
reč na spanje in kratek počitek. Še enkrat
pa sem se podal poprej na sprednji del pa-
robroda, da z nova opazujem prikazen, ki me
je posebno zanimala. Bilo je namreč tako
imenovano fosforesciranje morja. Mnogo
sem uže bral o tej čudnej prikazni, a sam
opazoval je še nijsem nikdar. Zdaj pa sem
imel priliko z lastnimi očmi prepričati se in

skoraj se nijsem mogel ločiti od tega zani-
mivega pogleda. Na sprednjem delu parobroda,
dobro ped nad vodo je v ladiji luknja, iz ka-
tere v močnih curkih izmetava parni stroj
vodo, kar jo je odveč. Morska voda mora se
namreč filtrirati in jej sol odvzeti, predno se
more rabiti za parne stroje. Ti močni, z ve-
liko silo izmetavani curki prouzročavajo, da se
morje hudo peni, in tu sem opazoval, da so
švigale iz teh pen krišku iskre, sveteče v
bledej fosforastej svetlobi, kakor da bi se kre-
snice dvigale in hitro izginjevale iz penečih
valov. Posebno ugodno je bilo opazovati to
prikazen, ker je leva stran parobroda, na
katerej je bila videti, bila popolnoma v senci,
kajti luna stala je še precej nizko na desnej
strani. Dolgo zrl sem doli v peneče valove in
švigačče iskre in zdelo se mi je, ko da se
mogočno morje srđi, da ga je premagal člo-
veški duh. Peni se in iskre bljuje iz mokrih

svojih globočin, ali vendar pokorno mora no-
siti iznajdbe človeškega uma, ki neusmiljeno
režejo in brodijo na njega površji. Toda gorje
ubozemu človeku, kadar se razveže ves srđ
tega velikana, takrat razdrablja se ponosni
brodovi ob skalnatih pečinah, ali pa tudi v
sredi neizmernega razburkanega elementa, ko
da so siromašne jajče lupine in na stotine in
tisoče človeških bitij in njihovih brodov za-
grnejo za vekomaj požrešni valovi. V kratkem
vozijo se zopet drugi mirno nad njihovimi
grobovi, ne vedoči, ne čaka li tudi njih enaka
osoda!

Davno je uže črez polunoči, straže na
brodu so se premenile, vse je mirno in tiho,
tudi jaz grem počivat za par ur v naročje
Morfeja. Lahko noč! Da si mi zdrav!

Ves tvoj stari prijatelj

Josip Noll.

Ta nedolžna volja „višjih“ glav se je skoraj gotovo rodila, ko se je slišalo, da ostane še ustavoverna stranka v ministerstvu. Upati je, da bode zdaj kmalu drugače. Tedaj pozor značajni slovenski učitelji, katerega kaj vest peče, mogoče, da kmalu doleti katerega izmed vas nevesel dekret, kjer se mu bode naznanil kak prostorček v slovenski Sibiriji ali slovenski Cayenni.

Iz slovenskega Štajerja 10. septembra. [Izviren dopis.] Mej narodnim učiteljstvom na slovenskem Štajerji je bilo v prejšnjih letih v ljutomerskem in ormožkem kraju, kjer se je „Učiteljsko društvo za slovenski Štajer“ v skupščini in posvete zbiralo, skoro največje gibanje. Po odhodu ustanovnika omenjenega društva je vse nekako zaspalo v ondotnih učiteljskih krogih. Večja živahnost pa se kaže mej učiteljstvom v celjskem okraju, kjer imajo zdaj ondotni čvrsti učitelji najživahnejšo učiteljsko društvo, kjer se nekateri celo posvetujejo o ustanovitvi lastnega organa. Kolikor jaz poznam razmere slovenskega učiteljstva na Štajerskem, in po drugih naših pokrajinah, odsvetoval bi omenjenim domoljubnim učiteljem to podjetje; nasprotno pa jim drugo nalogo v izvrševanje priporočal. Delavni učitelji celjskega okraja naj bi na to delali, da se celjsko učiteljsko društvo in „učiteljsko društvo za slovenski Štajer“ spojita v eno samo čvrsto društvo, katero naj bi shode sklicevalo in slovensko šolsko literaturo pomnoževalo. Zlasti bi mi Slovenci potrebovali, da bi nam učitelji strokovnjaki izdaval male knjižice o vzgojevanji mladine, katere naj bi se potem pridno mej narod razširjevale po kolikor mogoče nizke ceni, na pr. takó, kakor Nemci tako zvane „Flugschifte“. To bi bilo rodovitno polje za marljive slovenske učitelje!

Domače stvari.

— (Da je bil neki Nemec tepen.) „Laib. Tagblatt“ od srede pripoveduje, da je bil zadnje nedeljo tukaj pri Kozlerji, kjer je bil „Sokolski večer“ na vrtu in v salonu, neki Nemec iz Saskega, ki je, neznan s tukajšnjimi okoliščinami, svoje „začudenje“ izrekel, zakaj se nič nemškega ne govori, pošteno tepen, (weidlich durchgeprügelt). Mi smo o tem pozvedavali, a nihče od Sokolovega odbora o tem ničesa ne ve, torej je najbrž vse vkup „Tagblattova“ laž. Če pa je kasneje, ko že „Sokola“ in druge njegove družbe nij bilo na vrtu, res kdo kaj „iztaknil“ — mislimo in smo preverjeni, da je gotovo sam kriv bil. Zarad samega „začudenja“, da se nemško ne govori, mu pri nas nobena živa duša nič hudega ne bi storila. Če ga je res kdo potipal, gotovo je „Tagblattov“ nemški Sas moral grobo zabavljati na Slovence. Kadar pride kak Slovenec na Nemško, ne obnaša se arogantno, zato pa tudi tepen nij.

— (Ljubljanske srednje šole.) Na ljubljanskem gimnaziju je zdaj 628 učencev, na realki pa 300. Poslednja je imela že nad 400 učencev. Na ljubljanskem gimnaziju se je v prvo šolo oglasilo 150 učencev za slovenska dva oddelka, mej temi jih je bilo pri sprejemnem izpitu 24 zavrženih; za nemški oddelek se je oglasilo 79 (od teh je pa tudi večina Slovencev), mej temi jih 7 nij naredilo izpita za sprejem. V drugi razred jih je šlo 67 v slovenski in 50 v nemški oddelek; v 3. razred 44 in 34; v 4. razred 51 učencev, v 5. razred 82 učencev, v 6. razred 35, v 7.

razred 40, v 8. razred 27 učencev. Vidi se iz tega, da je ljubljanski gimnazij jeden najbolj obiskanih in se jako množi. Na gimnaziji število raste, na realki pada.

— (Nemška gimnazija v Kočevju) ima letos v prvem razredu celih 6 (reci šest) učencev oglasenih, kakor so „Novice“ zvedele. V drugih razredih jih je pa po 5, 4. Nam se pripoveduje, da bi jih še toliko ne bilo, ko bi direktor Knapp kar ne „havziral“ po učencih in kosilo za nje preskrbljeval itd.

— (Imenovanje.) Deželni predsednik kranjski je imenoval računskega asistenta Vilibalda Bregarja za rač. oficjala, a finančnega praktikanta Antona Costo za računskega asistenta pri računskem oddeljenju c. kr. deželne vlade na Kranjskem.

— (Notarsko mesto v Ljubljani) namesto umrlega notarja Arka in v Kamniku namesto umrlega Kronawetvogla, je razpisano.

— (Profesor gimnazije Kranjske) g. Tomaž Zupan je prišel za profesorja gimnazije ljubljanske.

— (Poslanec Herman) je, kakor beremo, govoril z dopisnikom poljskega „Časa“, ki v Krakovem izhaja, in mu je razložil Slovencev stališče in terjatve. Zjedinjenje v 6 provincij razdrobljenih Slovencev v jedno administrativno celoto, potrebno kot avstrijsk jez zoper laške poželjivosti, je tudi Herman naglasil kot končni cilj Slovencev, a je pristavil, da pod zdanjimi razmerami, ko so v štajerskem, koroškem in goriškem zboru protivne večine in tudi državni zbor nema $\frac{2}{3}$ Slovcem prijazne ali federalistične večine, Slovenci ne stavljajo te terjatve. Pač pa bodo skušali dobiti lastno namestništvo, ali poseben oddelek namestništva za spodnji ali slovenski Štajer.

— (Za čisto slovenske gimnazije) se oglašajo tudi „Novice“, govoreč o ljubljanskem gimnaziju: „Drugo, kar nas uči toliko število dijakov, ki so se oglasili za vstop v slovensko paralelko, je to, da zahtevanje tudi čisto slovenske gimnazije za slovenske sinove nikakor nij prazna sanjarija. Vemo, da bodo nemčurji pri tem izreku trikrat se prekrizali, češ, da hočemo nemščino popolnem zatreti, — al, gos!oda, počasi! Zahtevaje čisto slovensk gimnazij hočemo tudi, da — kakor na gimnaziji zagrebškem — ostane skozi vseh 8 razredov tudi pri nas učenje nemškega jezika za vsacega dijaka obli-gaten predmet.“

— (V Lušarjih na Dolenjskem.) Pri zadnji volitvi občinskega starešinstva je bil za župana izvoljen Štefan Juvanec, posestnik v Bušcah, Anton Zakrajšek iz Žage in Jožef Perhaj iz Kukmak pa sta bila za svetovalca izbrana.

— (Garjeve ovce.) Pri ovcah na Dovjem na Gorenjskem so se garje pokazale; zato je okrajno glavarstvo ukazalo ravnati po predpisih proti živalskeji kugi narejenih.

— (Otrok požigalec.) Pet let stari dečak Anton Urbanija iz Svinja v okraji kamniškem je igral se 5. t. m. s klinčki in zažgal pód Janeza Jamška; zgorela je temu hiša in tri poslopja, jedna ovca in 57 goldinarjev srebrnega denarja; sosedu pa tri poslopja. Škode je prvemu 1800 gold., družemu 800 gold. Nobeden nij bil zavarovan.

— (Učiteljske plače na Kranjskem.) Po novej kranjskeji šolskeji postavi je deželni šolski svet učiteljske plače tako ure.

dil, da bode 26 učiteljev imelo po 600 gld.; 113 po 500 gld., 113 po 450 gld. in isto število učiteljev po 400 gld. letne plače. Z novo plačo ne bodo kranjski učitelji nič na boljšem, nasprotno bodo nadučitelji trirazrednic 25 gl. opravilne doklade na leto manj imeli.

Razne vesti.

* (Največji čebeloreja celega sveta) je v vasi Beeton v Canadi. Obstoji iz štirih ločenih in ograjenih delov po jednem oralu obseženih. Lastnik ima tam 620 panjev, ki vsak ima po 30.000 čebel. Koncem meseca julija letošnjega leta je pridobil že 50.000 funtov medu in upa pridobiti še 20.000 funtov do konca leta. Čisti dohodek te čebeloreje računi on na 7—10.000 dolarjev, a ne računi tega zraven, kar dobi za posamne roje s kraljicami.

* (Zaradi jedne melone!) Neki črevljar v Erzsebetfalvi je opazil, da mu je nekdo ukradl jedino melono, katero je vestno in dolgo časa uže hranil in čuval. Obsodil je, da je to zlobno krivico učinila mu njegova sosedja; zaman je revica trdila, da ona tega nij storila — črevljar jo prime, vzeme vrvice, in jo hoče — obesiti. Le teškim trudom so vdovo srditemu črevljarju iz rok izpuili.

Tuji.

16. septembra:

Pri **Slonu**: Schwarz iz Dunaja. — Andrea iz Prage. — Sterk iz Maribora.
Pri **Mallei**: Bernstein iz Pulja. — Paleso iz Trsta. — Resch iz Grada. — pl. Schiwitzhofen, grof Attems iz Gorice. — Fieghuber, Polak iz Dunaja. — Müller, Jeršinovic iz Čraomlja. — Bohač iz Dunaja. — Lavrič iz Planine.
Pri **avstrijskem cesarji**: Wieser iz Zagreba. — Bušič iz Postojne.
Pri **bavarskem dvoru**: Jonke iz Kočevja. — Žnidaršič iz Grada.

Dunajska borza 18. septembra.

(Izvorno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	67 gld.	80	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	68	85	"
Zlata renta . . .	81	40	"
1860 drž. posojilo . . .	126	25	"
Akcije narodne banke . . .	829	—	"
Kreditne akcije . . .	262	60	"
London . . .	117	85	"
Srebro . . .	—	—	"
Napol. . .	9	36 $\frac{1}{2}$	"
C. kr. cekini . . .	5	60	"
Državne marke . . .	57	85	"

Išče se

poštni ekspeditor ali ekspeditorica za k. pošto v Savskem Marofu na Hrvaškem; poštna služba je združena s telegrafsko. Ponudba naj se pošlje: **An die Freiherr von Dumreicher'sche Spiritus-Fabrik und Raffinerie, Marhof/Save, pošta Savski Marof, postaja Zaprešić.** (428—3)

Gospica,

zmožna slovenskega, nemškega, angleškega in francoskega jezika, želi podučevati v teh jezikih, tudi v vseh predmetih ljudske šole. (427—3)
Več o tem pové opravništvo „Slov. Naroda“.

Slovenske knjige.

Pri uredništvu „Slovenskega Naroda“ se dobé in na pismo željo tudi proti poštnemu povzetju pošiljajo naročevalcem sledeče slovenske knjige:

1. „Doktor Zober“, originalen slovensk roman od J. Jurčiča. Cena 60 kr.
2. „Kalifornske povesti“ od Bret Harte-a. Cena 50 kr.
3. „Tugomer“, tragedija v 5. dejanjih. Spisal J. Jurčič. Cena 60 kr.
4. „Na Žerinjah“, izviren roman. Spisal Janko Kršnič. Cena 60 kr.
5. „Župnik Wakefieldski“. Spisal Oliver Goldsmith. Iz angleščine poslovenil Janez Jesenko. Cena 1 gld.
6. „Mej dvema stoloma“, izviren roman. Spisal J. Jurčič. Cena 50 kr.
7. „Cvet in Sad“, izviren roman. Spisal J. Jurčič. Cena 80 kr.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.